

Inhoud

Peru

- ▶ Bezoek Museo de Oro in Lima
- ▶ Vaar met de boot naar de Ballestaseilanden
- ▶ Vlieg boven de lijnen van Nasca
- ▶ Kijk je ogen uit op een kleurrijke markt
- ▶ Maak een trekking naar Machu Picchu
- ▶ Ga bergbeklimmen bij Huaraz

- 7 Kaarten en plattegronden
- 11 Woord vooraf

1 13 Peru: een kennismaking

- 14 Landschap
- 16 Klimaat
- 18 Flora en fauna
- 20 Economie
- 30 Kunst en cultuur

2 33 Geschiedenis

- 34 Pre-Columbiaanse culturen
- 39 Incarijk
- 46 Komst van de Spanjaarden
- 50 Koloniale tijd vanaf 1600
- 51 Richting onafhankelijkheid
- 53 19de eeuw
- 56 20ste en 21ste eeuw

3 67 Bevolking

- 68 Samenstelling
- 72 Talen
- 73 Godsdienst
- 75 Gebruiken
- 83 Eten en drinken
- 84 Literatuur
- 86 Media
- 87 Sport

4 89 Lima, de hoofdstad

- 91 Centrum
- 106 Rondom het centrum
- 111 Rondom Lima
- 114 Tips en adressen

5 119 Van Lima naar Arequipa

- 121 Pisco
- 129 Ica
- 135 Nasca
- 142 Richting Arequipa
- 144 Arequipa
- 153 Rondom Arequipa
- 159 Tips en adressen

6 165 Vanuit Arequipa landinwaarts

- 166 Cañón del Colca
- 171 Titicacameer
- 172 Puno
- 174 Rondom Puno
- 179 Verder reizen vanuit Puno
- 184 Tips en adressen

7 187 Van Cusco tot Machu Picchu

- 188 Cusco
- 193 Centrum
- 197 Rondom Cusco
- 201 De Valle Sagrado
- 209 Ver weg van Cusco
- 213 Machu Picchu
- 228 Tips en adressen

Woord vooraf

Peru is een land dat veel toeristen tot de verbeelding spreekt vanwege de inheemse bevolking en de vele overblijfselen van de oude Incabeschaving. Dit maakt het land tot een van de meest interessante en boeiende bestemmingen van Latijns-Amerika.

Naast veel traditionele cultuur biedt het land zeer uiteenlopende landschappen: het uitgestrekte Andesgebergte met toppen van meer dan 6000 m, het tropische laagland met zijn gevarieerde flora en fauna, en de fascinerende woestijnstrook met lange stranden en soms mysterieuze tempelcomplexen langs de kust. Daardoor is Peru ook aantrekkelijk voor het bedrijven van allerlei vormen van sport en *adventure*; je kunt er bergbeklimmen, trekken, raften, parapenten, kitesurfen, sandboarden en nog veel meer.

Vooraf het zuidelijk deel van het land is bij toeristen erg in trek. Velen volgen vanuit Lima de kustroute langs toeristische hoogtepunten als de Ballestaseilanden bij Paracas en de mysterieuze lijnen van Nasca naar de stad Arequipa met zijn prachtige kloosters. Daarvandaan gaat de tocht dan langs het Titicacameer met een bezoek aan verschillende eilanden, en door naar Cusco om de Heilige Vallei te bezoeken met als uiteindelijk hoogtepunt Machu Picchu.

Dat neemt niet weg dat Peru nog veel meer te bieden heeft. Bijvoorbeeld het berggebied rond Huaraz ten noorden van Lima, de archeologische vindplaatsen Chan Chan bij Trujillo en Kuélap bij Cajamarca, de kitesurfparadijzen in het uiterste noorden. Of het junglegebied rond Pucallpa of Iquitos ver weg in het noordoostelijk Amazonegebied, alleen per boot of per vliegtuig bereikbaar. Zelfs Ayacucho, het bergstadje dat ooit de bakermat van de guerrillabeweging Lichtend Pad vormde, is een aantrekkelijke bestemming geworden.

Dit boek helpt je dit prachtige land te verkennen. Zowel de toeristische hoogtepunten als de wat minder gebaande wegen komen erin aan bod. In elk geval zijn er mogelijkheden genoeg voor een onvergetelijk verblijf.

Marja Kusters

< Er wordt veel geraft op de rivieren in de sierra.

Lima, de hoofdstad

Lima wordt door veel toeristen als een weinig aantrekkelijke stad ervaren. De populariteit van deze hoofdstad haalt het bij lange na niet bij steden als La Paz in Bolivia of Quito in Ecuador. Voor de meeste toeristen die Peru bezoeken is het noodgedwongen het begin van hun reis, maar vele van hen reizen onmiddellijk door naar andere delen van het land. Of dat de stad helemaal recht doet, is te betwijfelen. Lima heeft wel degelijk een hoop te bieden voor wie daar oog voor heeft en bereid is om hier wat langer naar op zoek te gaan. Het gemeentebestuur heeft er de afgelopen jaren hard aan gewerkt om de stad aantrekkelijker te maken. De binnenstad is enorm opgeknapt, schoner en toegankelijker voor voetgangers geworden. Er verrijzen nieuwe attracties, zoals een groot waterpark met fontein die 's nachts in alle kleuren verlicht worden, en het vervoer door de stad is door de komst van een snelbus en een treinlijn sterk verbeterd.

< Parque del Amor.

De nevelen van Lima

Een nadelige omstandigheid is dat Lima bijna het gehele jaar wordt bedekt door een nevelachtige sluier, de garúa. Alleen gedurende de zomermaanden, in januari, februari en maart, wil het wolkendek nog wel eens breken ten behoeve van de zon. Ook het chaotische verkeer in Lima draagt aan die sluier bij door de enorme luchtverontreiniging die het veroorzaakt.

Daar staat tegenover dat het eigenlijk nooit regent en dat de temperaturen nooit erg laag zijn. Het woestijngebied waarin Lima ligt kent een vrij constant klimaat dat doorgaans niet onplezierig is. Bovendien ligt Lima aan zee en dat biedt fervente strandgangers en watersporters mogelijkheden voor een aangenaam verblijf. Dat niet alle stranden er even mooi en onderhouden bij liggen is misschien een nadeel, maar er zijn zeker ook betere stranden te vinden, vooral aan de zuidkant van de stad.

Pizarro

Lima werd op 18 januari 1535 door de Spaanse veroveraar Francisco Pizarro gesticht en fungeerde vanaf het begin als hoofdstad van de kolonie. Het was de belangrijkste exporthaven voor de goederen die vanaf het Peruaanse grondgebied naar Spanje verscheept werden.

Lima was eeuwenlang slechts een kleine stad. De bevolking is pas sinds de Tweede Wereldoorlog explosief gegroeid. Tegenwoordig is Lima de woonplaats van 9 miljoen mensen, ongeveer een derde van de totale Peruaanse bevolking.

Hoewel het witte deel van de Peruaanse bevolking van oudsher in de kuststeden woont, heeft Lima een duidelijk multicultureel gezicht. Vooral in de pueblos jóvenes, de marginale woonwijken, wonen veel migranten die afkomstig zijn uit het binnenland. Het betreft hier zowel mestiezen uit de Andes als indianen uit het Amazonegebied. Daarnaast hebben in de loop van de tijd veel buitenlandse immigranten uit andere Latijns-Amerikaanse landen, maar ook veel Aziaten, hun plek in Lima gevonden. Onder hen waren er velen die hoopten op een beter leven. Door de enorme bevolkingsdruk was het echter lang niet voor iedereen mogelijk om een goed bestaan te creëren. Dit openbaarde zich jarenlang in de vorm van de informele sector die op grote schaal binnen de stad aanwezig was. Vooral het centrum van de stad werd overspoeld door *ambulantes*, zoals straatverkopers, schoenpoetsers, mensen die de bloeddruk opnemen, straatartiesten en geldwisselaars. En niet te vergeten de talloze informele taxi's die door particulieren gerund werden. Een groot deel van deze informele dienstenaanbieders is uit het straatbeeld verdwenen, verplaatst naar speciaal ingerichte marktplaatsen elders in de stad of doodgewoon verjaagd op straffe van hoge boetes. Alberto Andrade, de burgemeester van Lima in de jaren 90, schiep er een persoonlijke eer in om de binnenstad schoon te vegen. Dat de stad daarmee aan

Altijd hangt de garúa boven Lima.

karakter en kleur verloor nam hij voor lief. De veiligheid werd er volgens hem door gegarandeerd.

Architectuur

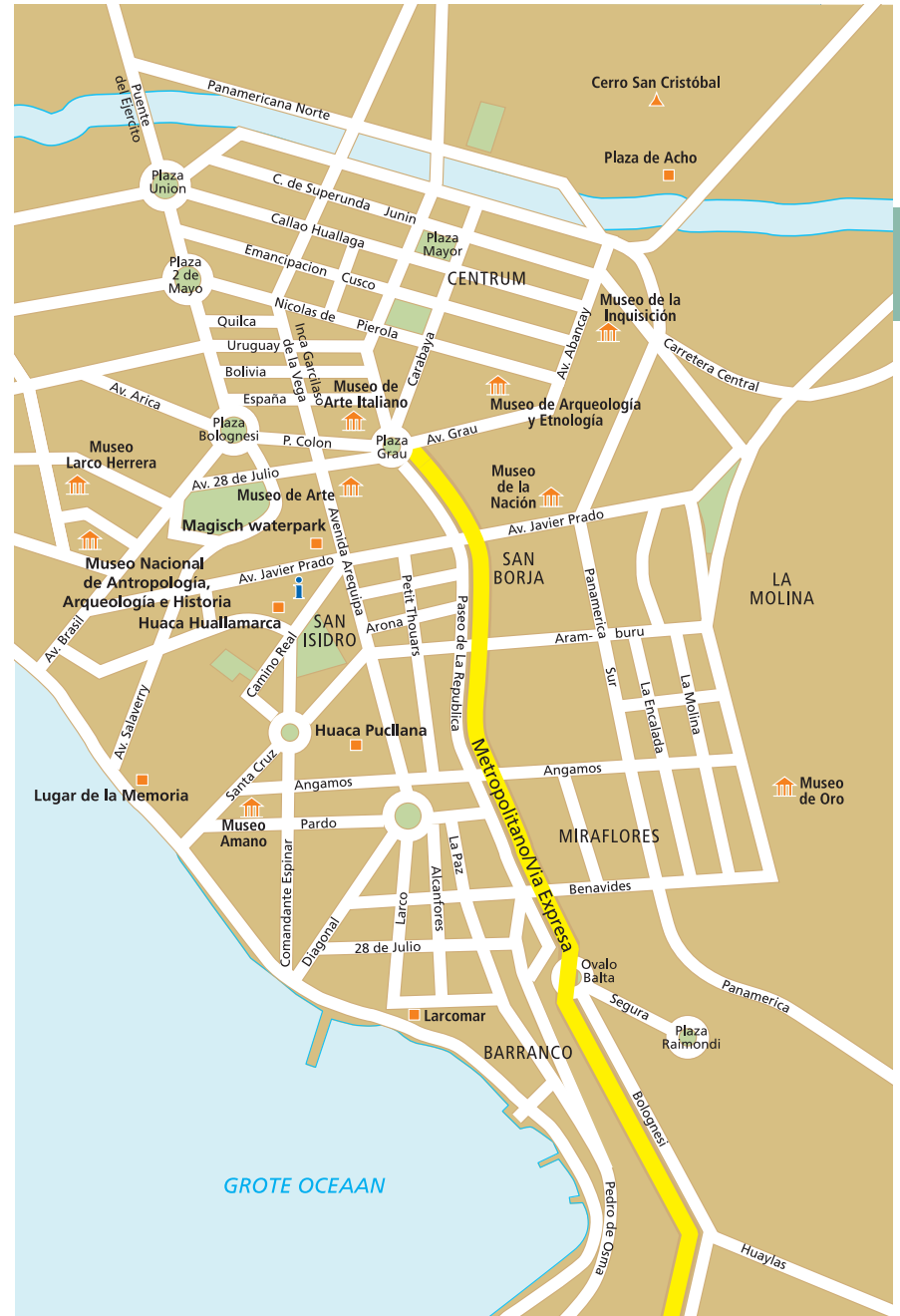
De architectuur getuigt van het lange koloniale verleden van Lima: grote pleinen en kathedralen, maar ook oude herenhuizen of onderdelen van huizen, zoals de houten balkons die sterk doen denken aan steden in Andalusië. Anderzijds verbinden steeds grotere en modernere snelwegen het oude centrum van de stad met de nieuwe zakenwijken en hun hoge moderne torenflats. Minder goed bereikbaar zijn de oudere delen en de randen van de stad, waar de traditionele sloppenwijken en de later ontstane volkswijken, de pueblos jóvenes, liggen. Veel van deze wijken ontberen nog steeds elementaire voorzieningen en vooral de echte sloppenwijken gaan bij buitenstaanders door voor broeinesten van criminaliteit en geweld. Rijdt een stadsbus langs een dergelijke wijk, dan worden soms de deuren van de bus hermetisch gesloten en stellen mannelijke passagiers zich demonstratief voor de uitgangen op om overvallen te voorkomen. De inkomensverschillen zijn groot, wat de angst voor berovingen en zakkenrollerij voedt onder het rijkere deel van de bevolking.

▼ CENTRUM

Het eigenlijke centrum van Lima wordt gevormd door de straten rondom de Jirón de la Unión, de winkelstraat die de Plaza San Martín en de Plaza Mayor (of Plaza de Armas) met elkaar verbindt. Een verkenning van de stad begint dan ook meestal hier.

Lima

De indrukwekkende afgegraven Malecón.

sage met aan weerszijden vele pizzeria's, elk met een eigen terras, die bij elkaar een redelijk assortiment aan gerechten en drankjes serveren.

Bij het strand van Miraflores staat een modern commercieel centrum, **Larcomar**, dat vooral in de zomer een belangrijke trekpleister voor toeristen en omwonenden is. Het bevat winkels, restaurants, terrasjes, kiosken en speeltuintjes. Het strand zelf is niet bijzonder aantrekkelijk, aangezien er een drukke weg langs loopt en de breedte van het strand te wensen overlaat. Voor de betere stranden kun je toch beter wat verder naar de zuidkant van de stad gaan.

Vanaf Barranco zijn daar namelijk golfbrekers aangelegd, waartussen zich redelijke stranden hebben kunnen vormen. Bij Miraflores is dat niet gebeurd, waardoor surfers hier dankbaar gebruik kunnen maken van de best wel heftige golfslag. Je kunt er soms al vanaf 4 uur 's morgens surfers in actie zien. Overigens is hier ook een project gepland voor een teleférico, over 310 meter. De bedoeling is dat je straks met die kabelbaan in drie minuten vanaf de kliffen naar het strand beneden kunt afdalen, vooral handig voor mensen met een lichamelijke beperking.

Aantrekkelijk is een wandeling over de kliffen boven de stranden, over de **Malecón** ofwel de boulevard van Lima, met mooie uitzichten over de baai van de stad. Vanaf Larcomar loop je daar van het ene mooie park naar het andere, zoals het Parque de Amor, het Parque Chino en het Parque de María Reiche waar plantsoentjes zijn aangelegd in de vorm van de Nascafiguren. Ook kom je langs tennisbanen, een skatebaan en is er zelfs een mogelijkheid om te gaan paragliden. Onderweg staan verschillende horecatentjes, waar je kunt genieten van de weidse uitzichten over de oceaan.

Het prachtige Parque de Amor aan de boulevard.

Een andere interessante wandeling door Miraflores is de zogeheten **Literatour** die gewijd is aan de schrijver Mario Vargas Llosa (zie p. 85). Op deze wandeling passeer je allerlei plekken die ook in zijn boeken opdoemen en die in het verleden van de schrijver een grote rol hebben gespeeld. De wandeling begint bij de 'schaakstraat' Pasaje Champagnar en eindigt bij Parque Salazar. Onderweg vind je informatie over deze belangrijke Peruaanse auteur.

Aan de Calle General Borgoña staat een groot ceremonieel en administratief centrum uit de eerste periode van de Limacultuur (100-650 na Chr.). Het is een piramidevormig bouwsel met de naam **Huaca Pucllana**, indrukwekkend door het contrast met de wijk er omheen. Oorspronkelijk besloeg dit centrum wel 20 ha, maar door de stadsvorming op een groot deel van het terrein is het nu nog maar 6 ha groot. Evengoed is het nog indrukwekkend, opgebouwd in zeven platforms, bestaande uit met de hand gevormde adobetabletten. Deze liggen opgestapeld in de zogenaamde *librero*-stijl: door elkaar, horizontaal en verticaal gerangschikt, en dus goed bestand tegen aardtrillingen. In dit centrum zijn onder andere mummies gevonden van geofferde vrouwen. Je kunt deze Huaca bijna dagelijks bezoeken (behalve op dinsdag); een gids is wel verplicht. Er zitten ook wat tuinen bij die door schoolkinderen worden onderhouden, en een soort kinderboerderij.

In 2015 werd **Lugar de la Memoria, la Tolerancia y la Inclusión Social** geopend, een museum dat onder andere gewijd is aan de interne strijd van de jaren 80 en 90, toen Sendero Luminoso actief was. Na wat strubbelingen in 2023, toen het museum tijdelijk werd gesloten vanwege

Van Lima naar Arequipa

Aan de kust ten zuiden van Lima ligt een groot aantal aantrekkelijke plaatsen en dat is ook de reden dat het reistrject van veel toeristen hierlangs loopt. De Carretera Panamericana, een brede en goed geasfalteerde weg, verbindt de plaatsen aan de kust met elkaar. Daardoor kunnen de afstanden zonder veel moeite worden afgelegd met de bus, colectivo (gemeenschappelijke taxi) of een huurauto. Het hele gebied is woestijnachtig: van noord naar zuid bestaat het uitzicht aan de rechterkant uit stranden en zee, en aan de linkerkant uit eindeloze zandduinen; alleen rond de steden wordt dit uitzicht onderbroken door het groen van bebouwde akkers of weidegrond.

< In Paracas bedelen de pelikanen bij de restaurants.

Met een bootje naar de Ballestaseilanden.

Er zijn hier nog steeds talrijke reisbureautjes die vooral excursies naar Paracas en de Islas Ballestas aanbieden. Opvallend zijn de motortaxi's, die je in Lima zelden ziet, maar die hier vanwege de aangename temperatuur goed dienstdoen. Verder is er een wandelpromenade, El Bulevar, die tussen de vele winkeltjes en restaurants aan weerszijden door voert.

De laatste jaren overnachten toeristen in toenemende mate in Paracas en brengen zij hooguit een snel bezoekje aan Pisco. Dat heeft mede te maken met de enorme uitbreiding van accommodaties, restaurants en reisbureautjes in Paracas, die het mogelijk maken om vlak bij het strand en bij de oversteek naar de Ballestaseilanden te verblijven.

De Islas Ballestas

Vanuit Pisco zijn er verschillende excursies te ondernemen. De grootste attractie is een boottocht vanuit Paracas naar de Islas Ballestas, al of niet gevolgd door een bezoek aan het natuurreservaat van Paracas. Mensen die met kinderen reizen, mogen de boottocht zeker niet overslaan, maar ook voor volwassenen is het een geweldige ervaring.

De excursie naar de eilanden vindt altijd 's ochtends plaats, waardoor de deelnemers vaak al vroeg bij hun hotel worden opgehaald. Wellicht omdat de dieren op en rond de eilanden daarmee maar een deel van de dag ge-

De verwoeste en de nieuwe de kerk van Pisco.

TOEN DE AARDE BEEFDE

De aardbeving die in augustus 2007 plaatsvond, was zeker niet de eerste in dit gebied. De hele kuststrook tussen Lima en Arequipa wordt regelmatig door aardbevingen opgeschrikt. Dit heeft te maken met een grote tektonische plaat, de Nascaplaat, die de bodem van de oceaan voor de kust van Peru en Chili bedekt en die zich met een snelheid van zo'n 7 cm per jaar onder de plaat van het Zuid-Amerikaanse continent duwt.

De hevigste aardbeving in dit gebied sinds tijden was echter die van augustus 2007. Het epicentrum hiervan lag ongeveer 150 km ten zuidoosten van Lima. De beving zelf had een kracht van 8 op de schaal van Richter. Er werd onmiddellijk een tsunamialarm afgegeven, maar een tsunami bleef uit.

De beving trof vooral de plaatsen Ica, Pisco en Chincha. Er kwamen ongeveer 500 mensen om en zeker 1500 mensen raakten gewond. Daarnaast raakten de genoemde stadjes zwaar beschadigd. Volgens de burgemeester van het kleine Pisco zou de stad zelfs voor 70% verwoest zijn.

Ook na 2007 is het zuiden van Peru praktisch elk jaar wel opgeschrikt door aardbevingen, soms met het epicentrum in de zee voor de kust, soms verder landinwaarts. Gelukkig zijn de negatieve gevolgen van deze bevingen minder desastreus geweest dan in 2007.

stoord worden. Zorg wel voor hoofdbedekking en zonnebrandcrème, want de zon kan al vroeg onbarmhartig schijnen.

Vertrek je vanuit Pisco, dan voert de tocht eerst naar het haventje van Paracas. Op weg daarheen rijden de bussen langs een vervallen wijk aan het strand van Pisco. Verder naar het zuiden rijd je langs het vissersplaatsje San Andres, waar visconservenfabrieken staan van waaruit onder meer ansjovis

Het centrum beschikt tegenwoordig over een uitgebreid loopgebied, met name bij de straat Mercaderes. Je vindt daar moderne winkels zoals Starbucks en É! (een soort Hij). Het centrale plein is vaak druk, maar bezoek ook het straatje achter de kathedraal, waar je veel gezellige terrasjes vindt. Voor wie geïnteresseerd is in koloniale architectuur en zin heeft in een wandeling is het leuk om de koloniale panden in de stad nader te bekijken. Interessant is bijvoorbeeld het **Casa del Moral**, een huis uit de 17de eeuw en een van de oudste en belangrijkste bouwwerken in barokstijl van Arequipa. Het huis dankt zijn naam aan een oude moerbeiboom, de *moral*, die op de grote patio groeit. De voorgevel is geheel opgetrokken uit sillar met daarin uitgehakte vormen, zoals een kroon boven een wapenschild, vastgehouden door twee engelen. Een ander interessant huis is het **Casa Goyeneche**, halverwege de 16de eeuw gebouwd en eveneens van sillar. De naam verwijst naar Don Juan de Goyeneche y Aguerreverre die het huis in 1782 kocht.

De wijk **San Lázaro** ligt ongeveer vijf huizenblokken van de Plaza de Armas verwijderd. De stad zou daar ooit gesticht zijn. Het is een wijk met nauwe steegjes en doorgangen, kleine pleintjes en grote huizen.

Voorbij San Lázaro ligt de wijk **Selva Alegre**, die beschouwd wordt als de tuin van de stad, vanwege de ruime parken en immense bomen. Het is een wijk waar vooral moderne huizen staan. Hier kun je even bijkomen wanneer de drukte van de binnenstad je wat te veel wordt.

- > CASA DEL MORAL, Calle Moral 318
- > CASA GOYENECHÉ, Calle La Merced 205

Kloosters in Arequipa

Weinig toeristen in Arequipa zullen een bezoek aan het **Monasterio de Santa Catalina** overslaan. Dit imposante klooster werd in 1579 in gebruik genomen. Het bouwwerk bestaat voornamelijk uit vulkanisch steen en bestrijkt ongeveer 20.000 m². Door de vele aardbevingen werd de structuur van het klooster nogal eens aangetast. Uiteindelijk ontstond er een soort stadje met een indeling in verschillende wijken. De straten zijn vernoemd naar grote Spaanse steden en door de bouwstijl waan je jezelf in Andalusië. Het klooster had de functie om de dochters van de meest vooraanstaande families in de stad op te nemen. Om toegelaten te worden moesten de meisjes een forse bruidsschat betalen. Diegenen die zich na enkele jaren opleiding als novice tot non lieten wijden, kozen daarmee voor absolute afzondering. Met de familie mocht alleen nog via een traliehek, te bezichtigen vlak bij de ingang, gesproken worden en voor de rest was elk contact met de buitenwereld verboden. Daar stond tegenover dat de nonnen hun eigen dienstpersoneel (inclusief tot slaaf gemaakte vrouwen) hadden en ruime appartementen met eigen keukens en voorraadkast. Voor veel jonge vrouwen

Zonsondergang boven Arequipa.

bood een dergelijk bestaan in die tijd een aantrekkelijk alternatief voor het leven als echtgenote en moeder.

Paus Pius IX, die verhalen over luxe en liederlijkheid in het klooster ter ore kwam, stuurde in 1871 de dominicaanse non Josefa Cadena naar Arequipa om orde op zaken te stellen. Veel van de rijke nonnen werden uit het klooster gestuurd, de bedienden en tot slaaf gemaakte vrouwen kregen de keuze om als non te blijven of om te vertrekken. De nieuw intredende nonnen moesten veel soberder leven en meer ruimtes (eetzalen, slaapvertrekken) met elkaar delen.

Het klooster heeft nog tot 1970 op deze wijze gefunctioneerd; daarna werd het complex opengesteld voor bezoekers. Nog steeds bewoont een groep nonnen het klooster, maar ze verblijven tegenwoordig in een apart gebouwde bovenverdieping. Bovendien is het verbod om met de buitenwereld in contact te komen inmiddels opgeheven.

Het kloostergedeelte waar zich de individuele vertrekken en appartementen van de nonnen bevonden, bestaat uit een wirwar van straatjes met wit-, oker- en roodbruineverfde muren. De woonvertrekken kunnen bezichtigd worden. Prachtig is een oude bakkerij met grote ovens, waar nog verschillende oude werktuigen en gereedschappen uitgestald liggen. Ook is er een mirador (uitkijkpunt), vanwaar je een indrukwekkend panoramisch uitzicht hebt over de stad en de vulkanen.

- > MONASTERIO DE SANTA CATALINA, Santa Catalina 301

Van Cusco tot Machu Picchu

De meest bezochte stad in Peru is zonder enige twijfel de oude Incahoofdstad Cusco. Het gebeurt zelfs dikwijls dat reizigers na aankomst in Lima direct naar Cusco doorreizen, om deze bestemming vooral niet te missen. Er zijn dan ook dagelijks diverse vluchten naar Cusco om de grote hoeveelheid bezoekers aan te voeren.

Je kunt ook over land van Lima naar Cusco reizen. Vanwege alle toeristische attracties onderweg wordt de route langs de kust naar het zuiden en vervolgens via Arequipa en Puno het meest gekozen. Een andere mogelijkheid is om al eerder vanaf de kust landinwaarts te gaan, bijvoorbeeld bij Pisco en vervolgens via Ayacucho en Andahuaylas naar Cusco of bij Nasca via Puquio en Abancay. Dit zijn weliswaar kortere routes, maar ze zijn vanwege de slechtere kwaliteit van de wegen nauwelijks sneller.

< In het centrum van Cusco loop je voortdurend omhoog en omlaag.

zouden hier voor het eerst geëxperimenteerd hebben met privébezit, iets dat binnen de collectivistische Incacultuur nauwelijks voorkwam. Volgens de overlevering was het dorp het privé-eigendom van de Inca Huayna Cápac. Het is een van de mooiste dorpjes in de Valle Sagrado. Yucay wordt bovendien al heel lang beschouwd als een belangrijk centrum van irrigatietechnieken en agrarische productie.

Urubamba

Het dorp Urubamba ligt 78 km van Cusco als je via Pisac rijdt en 57 km als je via Chinchero rijdt. Het ligt in het hart van de Valle Sagrado en heeft een aangenaam klimaat vanwege zijn ligging in het dal en aan de rand van het tropisch regenwoud. Vandaar dat het ook wel de 'Perla del Vilcanota' (parel van de Vilcanotarivier) wordt genoemd. Een andere benaming is de 'stad van de eeuwige zomer'. Voordat de Spanjaarden hier kwamen was het al een belangrijk landbouwcentrum. Tegenwoordig is de economie van het dorp gebaseerd op zowel landbouw als toerisme. Van hieruit is het mogelijk om avontuurlijke activiteiten te ondernemen, zoals trektochten, wildwatervaren, mountainbiken of paardrijden. Overigens is het stadje zelf niet bijzonder aantrekkelijk, maar het is wel een uitstekende uitvalsbasis.

Ollantaytambo

Ollantaytambo (2700 m) wordt geflankeerd door een immens archeologisch complex. Rond het dorp zijn terrassen uitgehouwen door de Inca's. Een aantal daarvan is in de loop van de tijd vernield en het grootste deel ligt er verlaten bij. Ze worden niet goed meer geconserveerd, want het water dat de terrassen irrigeerde, stroomt er voor een deel niet meer vanwege het verdwijnen van de stenen aquaducten.

Beneden aan de rivier ligt een fort dat deel uitmaakte van het beschermingsstelsel van Ollantaytambo. Ook zijn aan weerszijden van de rivier grote stenen blokken zichtbaar, waar oorspronkelijk een hangbrug van gevlochten vezels tussen hing. Een dergelijke brug moet jaarlijks vernieuwd worden, maar dat gebeurt al lang niet meer.

Een halve kilometer verderop staat de oude hoofdpoort van Ollantaytambo. Deze maakte voorheen deel uit van een muur rond het dorp. Ollantaytambo was vroeger namelijk een versterkte stad, die waarschijnlijk diende als voorpost om de Incahoofdstad te beschermen. Het was echter meer een stad dan een fort, met een groot centraal plein en belangrijke gebouwen en heiligdommen eromheen. Het was vooral een stad voor de edellieden, verdeeld in rechthoekige huizenblokken met meestal slechts één ingang die toegang gaf tot een centrale patio waar alle vertrekken van het gebouw omheen lagen.

Het bijzondere van Ollantaytambo is dat een deel van de huidige bevolking nog in de oorspronkelijke huizen woont. De nauwe straten dragen nog

Een vrouw uit Chinchero zit aan een weefgetouw.

steeds de inheemse namen van weleer. Veel van de oorspronkelijke muren staan er nog. De grootste verandering betreft eigenlijk de vervanging van strodaken door dakpannen.

Ten westen van het dorp ligt de ingang naar de religieuze sector. Daar kijk je tegen een grote heuvel vol terrassen aan, die door de Inca's voor irrigatie zijn aangelegd en ook dienen om erosie van de hellingen te voorkomen. Via een trap kom je eerst bij de **Tempel van de tien Vensters**, zo genoemd vanwege tien trapezevormige nissen. Verder naar boven staat de **Tempel van de Zon**, opgetrokken uit roze granietsteen. Het steen voor deze tempel werd uitgehakt uit rotsen die 4 km verderop liggen, aan de andere kant van de rivier. De stenen werden met behulp van honderden mannen en lama's verslept. Wanneer de stenen aan de oever verzameld waren, verlegden de bouwers de rivier via een kunstmatige bedding, zodat de stenen aan de andere kant kwamen te liggen en verder verslept konden worden. Aangezien er langs de weg naar de tempel nog dergelijke stenen zijn aangetroffen, denken sommige onderzoekers dat de tempel nog niet klaar was toen de Spanjaarden kwamen.

Er is niet veel van de tempel overgebleven. Er staat nog een muur, waarschijnlijk van het hoofdaltaar, dat bestaat uit zes enorme blokken steen die elk wel 90 ton wegen. Kleinere stenen dienen als verticale verbindingstukken, waarschijnlijk om de muur te verstevigen tegen aardbevingen.

Bij de noordingang van de religieuze sector zijn verschillende waterbronnen. Een van die bronnen wordt wel **Baño de la Ñusta** (bad van de prinses) genoemd. Daarachter liggen de aquaducten die het water aanvoeren.

De stad wordt omgeven door een grillig landschap.

Urubambarivier rijden en vervolgens de trein naar Aguas Calientes nemen, maar een andere mogelijkheid is om de berg Llaqtapata te beklimmen (2700 m) en daarna pas de trein te pakken. Op de vijfde dag neem je dan de bus vanuit Aguas Calientes naar Machu Picchu.

Tegenwoordig zijn er trouwens veel alternatieve Salkantaytochten: kortere of langere, of gecombineerd met de klassieke Incatrail.

➤ SALKANTAY TREKKING, salkantaytrekking.com

Choquequirao

Steeds vaker bieden reisbureaus ook een alternatieve trektocht van meerdere dagen naar de archeologische overblijfselen van Choquequirao aan. Vanuit Cusco moet je 93 km voor Abancay, bij het plaatsje Cachora afslaan en nog 30 km afleggen naar de ruïnes. Te voet is dat vanaf Cachora ongeveer 15 uur. De naam Choquequirao betekent in het Quechua 'gouden wieg', maar het is de vraag of dit ook de oorspronkelijke naam van deze locatie was. Het is mogelijk dat de laatste Inca, Túpac Amaru, hier werd grootgebracht door Incapriesteressen.

Choquequirao behoort in elk geval tot de verloren Incasteden in het dal van Vilcabamba, waar de Inca's waarschijnlijk naartoe vluchtten na de komst van de Spanjaarden. Het ligt tamelijk verscholen hoog in de bergen, 1750 m boven de Apurímacrivier en wordt omgeven door sneeuwtoppen. Het complex bestaat uit negen architectonische groepen van steen. Het beschikt over honderden terrassen, kamers en irrigatiesystemen. De bouwwerken staan alle rondom een hoofdplein. In de 18de eeuw werd het complex door een

Franse onderzoeker bezocht en beschreven. Hiram Bingham, de ontdekker van Machu Picchu in 1911, bezocht dit complex het jaar daarvoor. Aangezien het afgelegen lag en moeilijk toegankelijk was, kwam er bijna nooit iemand. Inmiddels is er een voetbrug over de rivier aangelegd die toegang geeft tot de ruïnes. Sindsdien wagen meer toeristen zich aan een bezoek. Zeker nu de Incatrail naar Machu Picchu steeds meer gereguleerd wordt, biedt dit trekkers een aantrekkelijk en waardig alternatief. Meestal is Choquequirao opgenomen in een vijfdaagse trektocht.

De Ausangatetrek

Een tour die nog niet zo lang wordt aangeboden, is die naar de berg en de lagunes van Ausangate. Voor de echte natuurliefhebbers: je trekt in vijf of zes dagen door de bergen. Je komt langs kleine, traditionele dorpsgemeenschappen en je overnacht eenvoudig, waarbij je ten volle kunt genieten van het bergachtige landschap. Uiteindelijk arriveer je bij Machu Picchu. Overigens kun je ook met een dagtrip een bezoek brengen aan de zeven lagunes aan de voet van de Ausangate.

Machu Picchu: 'Lost City of the Inca's'

Machu Picchu ligt op een hoogte van 2350 m in de Ceja de Selva, het overgangsgedebied van het Andesgebergte naar het junglegebied. Dat geeft de natuur iets fascinerends: enerzijds is het er bergachtig, anderzijds bestaat de vegetatie al grotendeels uit tropische gewassen. Dat tweeslachtige is ook merkbaar in de temperaturen: overdag kan het 26° C worden en brandt de zon, in de maanden juni en juli kan het kwik 's ochtends vroeg echter lang blijven steken op 2° C. De oude stad is gebouwd tussen 1460 en 1470 en omvat ongeveer 200 gebouwen. De meeste daarvan deden dienst als woningen, maar er zijn ook tempels, opslagplaatsen en andere openbare gebouwen. Er woonden destijds vermoedelijk ongeveer 1200 mensen in en rond de stad, voornamelijk vrouwen, kinderen en priesters. De functie van de stad is niet helemaal duidelijk. Er wordt druk gespeculeerd over het grote aandeel vrouwen dat er leefde. Dat zou kunnen wijzen op een heiligdom waar priesteressen werden opgeleid of bruiden werden opgevoed voor de Inca-edelen.

Het archeologische complex dat de stad Machu Picchu vormt bestaat uit twee sectoren: een agrarisch deel en een stedelijk deel. Het agrarische deel bestaat uit terrassen die tegen de hellingen aanliggen. Deze terrassen dienden in de tijd van de Inca's twee doelen, namelijk om gewassen op te verbouwen en om erosie van de berg door regens tegen te gaan. Daardoor zakt het water geleidelijk weg in plaats van snel langs de hellingen naar beneden te stromen en de bovenlaag van de aarde en de planten mee te sleuren. De

Het centrale binnenland

Omdat Lima het kruispunt vormt van een waaier aan wegen en het centrum is van een groot aantal vervoersbedrijven, zullen veel reizigers rechtstreeks vanuit Lima het binnenland in trekken om kennis te maken met het Andesgebergte en het uitgestrekte Amazonegebied daarachter. Je kunt naar het hoogland reizen en daar een tijdje verblijven, maar je kunt ook vanuit Lima in korte tijd in een aangename subtropische omgeving terecht komen.

In beide gevallen is het contrast met het leven in Lima enorm groot. Het leven in het binnenland is rustiger, eenvoudiger en traditioneler, na een paar dagen verblijf in de metropool voor velen een verademing.

In het achterland van Lima zijn twee regio's te onderscheiden. De meest zuidelijke ligt rond Ayacucho, de stad die jarenlang geassocieerd werd met de guerrillabeweging Lichtend Pad (Sendero Luminoso). Hierdoor heeft het toerisme er langdurig stilgelegen, maar inmiddels komt dit weer op gang. Niet ver van Ayacucho ligt Huancayo. Deze stad heeft altijd al een speciale relatie (en rivaliteit) met Ayacucho gehad, wat dikwijls het geval is met steden die relatief dicht bij elkaar liggen.

De andere regio bevindt zich rond het traject van Lima langs Tarma en Cerro de Pasco naar Huánuco en Tingo María.

< Ayacucho kent een bloeiende informele handel.

De kerk van Santo Domingo in Ayacucho. Aan de klokkentoren links werden slachtoffers van de inquisitie opgehangen.

AYACUCHO

Het departement Ayacucho en de regio daaromheen trekken nog steeds relatief weinig toeristen. Het departement ligt in het binnenland en is vanuit Lima bereikbaar met het vliegtuig of met de bus. De vliegtocht naar de hoofdstad Ayacucho duurt 45 minuten, met de bus is het een reis van ongeveer 9 uur. Daarvoor rijd je eerst langs de kust naar het zuiden, waar de bus een paar kilometer ten noorden van de afslag naar Pisco naar het binnenland afslaat om de Los Libertadoresweg tot aan Ayacucho te volgen. Deze weg is nieuw en geasfalteerd, alleen vrij bochtig en het gaat snel omhoog omdat Ayacucho op een hoogte van 2761 m ligt. Het is wel een mooie tocht langs kloven en zoutmeertjes, wat het de moeite waard maakt om deze reis overdag te maken.

Ayacucho, hoofdstad van de provincie Huamanga, is jarenlang door toeristen gemeden omdat hier het centrum van activiteiten van de gevreesde guerrillaorganisatie Lichtend Pad lag. De universiteit van Ayacucho vormde de bakermat van deze beweging. De leider Abimael Guzmán, die nu voor lange tijd achter de tralies zit, doceerde aan de universiteit en veel van zijn studenten werden zijn volgelingen. Ondanks de associatie met geweld die de stad oproept, hangt er een aangename sfeer. De bevolking is vriendelijk, misschien ook omdat de stad nog niet zo overspoeld is door toeristen. Er valt weinig te bespeuren van het traumatische verleden.

Ayacucho beschikt over bijzonder mooie koloniale architectuur en wordt gekenmerkt door monumentale panden met ruime binnenplaatsen. Boven-

Ayacucho

dien is er sinds de jaren 90 behoorlijk in de renovatie van Ayacucho geïnvesteerd, wellicht om mogelijke nieuwe opstanden in dit verarmde gebied te bezweren. Je treft er daarom nu veel nieuwe bouwwerken, al of niet voltooid, die de stad een moderne uitstraling verschaffen.

Ayacucho staat bekend om zijn vele kerken, 33 in totaal. De meest opvallende is de prachtige **kathedraal** aan de Plaza de Armas. Deze dateert uit de 17de eeuw en vertoont zowel kenmerken uit de renaissance als uit de barok. De kathedraal oogt aan de buitenkant vrij sober - een groot contrast met de altaren binnen, die rijkelijk zijn versierd met bladgoud.

De meeste gebouwen rond de Plaza de Armas stammen uit de 16de en 17de eeuw. Op de begane grond hebben ze stenen bogen, op de eerste verdieping over vrolijke balustrades en de daken zijn bedekt met rode dakpannen.

Uitzicht over de rivier vanuit een lodge in Parque Manú.

een enorme biodiversiteit die voor een deel nog niet is aangetast. Samen met de Zona Cultural en de Zona Reservada behoort het park tot de **Reserva de Biosfera de Manú**. Dit reservaat is door de UNESCO in 1987 tot Werelderfgoed verklaard.

Het park vormt het toevluchtsoord voor veel dieren die met uitsterven worden bedreigd, zoals de jaguar, de zwarte kaaiman en de rivierwolf. Er leven ruim 1000 soorten vogels, duizenden plantensoorten en honderden verschillende zoogdieren, waaronder 13 apensoorten.

Eigen functie

De drie zones van het reservaat hebben elk een eigen functie. Het Parque Nacional is volledig bestemd voor behoud van flora en fauna. In de Zona Cultural worden ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd, onder andere door de inheemse bewoners. De Zona Reservada is bestemd voor het ecotourisme. Alleen de Zona Cultural en de Zona Reservada mogen door toeristen bezocht worden.

Een bezoek aan de Zona Cultural kun je op verschillende manieren regelen, voor de toegang tot de Zona Reservada moet je een tocht met een gids regelen via een erkend agentschap. De afgelopen jaren was de organisatie hiervan in handen van ongeveer acht organisaties, waardoor de prijzen

aardig oplopen. Hoewel dit voor toeristen nadelig is, garandeert het wel een beperkte en beter te controleren toeloop tot het gebied, wat een voorwaarde is voor een duurzaam en verantwoord natuurbeheer. Overigens zijn er wel honderden reisbureautjes in Cusco die namens de organisaties tochten aanbieden. Cusco is daarom een gebruikelijk vertrekpunt om dit gebied te bezoeken.

La Zona Cultural

Wil je iets van het gebied van Manú meepikken zonder al te duur uit te zijn, dan behoort een bezoek aan de Zona Cultural tot de mogelijkheden. Je kunt zelf vervoer regelen, maar dat kan omslachtig zijn. Zeker als je niet over al te veel tijd beschikt, kun je dit beter via een reisbureau doen.

Georganiseerde tochten verlopen deels over de weg en vervolgens per boot over de Madre de Dios. Soms overnacht je in kampementen met tenten, maar meestal in lodges. Excursies bestaan uit wandelingen door de jungle, boottochtjes over lagunes, een bezoek aan de *clay licks* (kleiwanden) waar allerlei soorten papegaaien de nodige mineralen komen halen en meestal ook een speciale nachtelijke trip. Dit alles wordt begeleid door een gids, die informatie kan verstrekken over alle flora en fauna uit de omgeving. In het gebied liggen ook kleine dorpjes en inheemse gemeenschappen, die als onderdeel van een excursie kunnen worden bezocht. De bewoners van het gebied werken in de landbouw en kappen op kleine schaal hout. Deze activiteiten worden nauwgezet gecontroleerd door het Ministerie van Landbouw en door de autoriteiten van het park, aangezien het een beschermd gebied betreft.

La Zona Reservada

Met een bezoek aan de Zona Reservada (ook wel Zona Experimental) ben je duurder uit, maar krijg je ook meer te zien. Dit gebied is namelijk geheel gereserveerd voor onderzoek en toerisme. Het is een gebied met primaire bossen dat wordt doorsneden door de rivier Manú. Het is mogelijk om vanuit Cusco naar Boca Manú op de grens van de zone te vliegen, maar verder

Urarinajongen met blaaspijp voor de jacht.